

На одному з останніх засідань редакційної колегії журналу «Педагогічна Житомирщина» було прийнято рішення про розширення формату видання у зв'язку з 85-річчям від часу створення нашого інституту. Мова йшла про розміщення в журналі матеріалів з історії та сьогодення інституту, його багатоаспектного супроводу освіти, розкриття проблем реформування галузі, створення ресурсів інноваційних педагогічних та управлінських практик, розвитку форм дистанційного підвищення кваліфікації.

Минуле нашого інституту – нелегкий шлях сотень людей, яким завдячуємо сьогодні за високий професіоналізм, сподвижницьку працю та збагачення української педагогічної науки і практики прогресивними формами, технологіями підвищення кваліфікації педагогічних працівників області.

Саме з такою людиною ми ведемо розмову.

Це – Наталія Степанівна Костриця, колишній методист з позакласної та позашкільної роботи КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР. Має нагороди і грамоти обласного управління освіти, Почесні грамоти Міністерства освіти України, значок «Відмінник освіти України», нагрудний знак «Антон Макаренко».

Н. С. Костриця. Довгий шлях в освіті

1. Наталіє Степанівно, насамперед відзначу, що 45 років роботи у нашому інституті, це, очевидно, рекорд. Скажіть, будь ласка, а з чого все починалось ?

Якщо бути точним, то 45 років роботи в інституті – не рекорд. Я не знаю, скільки працювали Микола Іванович Шиманський (завідувач кабінету географії) та Юрій Олексійович Киян (завідувач кабінету фізичного виховання). Але можу сказати, що 46,5 років працювала Тетяна Михайлівна Полякова, методистка із зарубіжної літератури. Такий же стаж роботи в інституті на сьогодні у Олени Семенівни Конопацької, яка здійснює науково-методичний супровід педагогів закладів спеціальної освіти. А з чого починалось у мене? Розширювався кабінет виховної роботи і шкільних бібліотек. Я працювала в позашкільному навчальному закладі. І мені запропонували опікуватися питаннями підвищення кваліфікації працівників закладів позашкільної освіти.

2. Цікаво, якою була структура кабінету виховної роботи ?

Із середини 1970-х й до кінця 1990-х років це був найбільший кабінет в інституті: 4–5 осіб. Очолювала кабінет Галина Петрівна Мошковська, яка до інституту прийшла з посади організатора позакласної і позашкільної виховної роботи. В полі зору Галини Петрівни були організатори позакласної і позашкільної виховної роботи (в подальшому – заступники директорів шкіл з виховної роботи), а також методисти з виховної роботи районних (міських) методичних кабінетів. Методисти нашого кабінету працювали з класними

керівниками, старшими піонервожатами (в подальшому – педагогами-організаторами), педагогами позашкільних навчальних закладів, шкільними бібліотекарями. У середині 1980-х років ввели ще одну посаду – методиста з політичного інформування. На той час, крім мене, в кабінеті працювали: Надія Станіславівна Колосовська, Світлана Петрівна Сметаннікова, Ольга Василівна Петрук, Лариса Дмитрівна Федорченко, Віктор Олександрович Ткачов.

Час не стоїть на місці. Змінюються зміст і умови роботи, приходять нові люди. У 2002 році до інституту прийшла Валентина Миколаївна Гусак, яка активно долучилася до вивчення стану виховної роботи в закладах освіти області, вивчення та поширення передового педагогічного досвіду педагогів-організаторів. Цілеспрямована діяльність Валентини Миколаївни дозволила їй підготувати та захистити кандидатську дисертацію з теми «Розвиток професійної компетентності педагогів-організаторів в умовах післядипломної педагогічної освіти». На даний час Валентина Миколаївна працює із заступниками директорів шкіл з виховної роботи, педагогами-організаторами, класними керівниками. Методичний супровід педагогів закладів позашкільної освіти з вересня 2023 року здійснює Юлія Петрівна Кеснер.

3. Що в роботі інституту Вам запам'яталось найбільше і чому ?

Роботу в інституті не можна назвати одноманітною. Якщо говорити про навчання педагогів, то це не тільки новий зміст, але й нові підходи і форми роботи.

Пригадую навчання піонервожатих літніх піонерських таборів в далекі 1970-ті –1980-ті роки, які відбувались на території туристичної бази «Лісовий беріг», що на околицях Житомира, в умовах цілодобового перебування учасників багатоденного семінару з дотриманням усіх режимних моментів і ритуалів, притаманних піонерським таборам. Не можу не згадати співпрацю на семінарі з Володимиром Євгеновичем Литньовим (на той час ще старшим викладачем Житомирського педагогічного інституту), який певний час працював у Всеукраїнському піонерському таборі «Молода гвардія» в Одесі. Володимир Євгенович детально розповідав про посадові обов'язки старшого піонервожатого, розкривав тонкощі й нюанси роботи відповідальної посади піонерського табору. Хочу сказати й про впровадження на початку 2000-х років тренінгової технології навчання. Зразком використання такої технології може бути робота з вивчення й поширення Програми Міністерства освіти і науки України «Сприяння просвітницькій роботі «рівний – рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя». Суть Програми полягає в тому, що головну участь у поширенні знань з питань формування відповідального ставлення до свого здоров'я, засвоєння певних норм і зразків поведінки, визначення ціннісних орієнтацій бере сама молодь, і тому основне завдання Програми – підготовка підлітків-інструкторів і залучення їх до просвітницької роботи щодо здорового способу життя. Реалізація методу «рівний – рівному» базувалась на технології ступеневого навчання:

- підготовка педагогів-тренерів, навчання ними підлітків;
- підготовка та супровід діяльності підлітків-інструкторів;
- проведення підлітками просвітницької роботи серед однолітків.

З метою впровадження вищезазваної Програми було організовано навчання педагогів області у форматі тренінгових занять. Педагоги, які навчалися на семінарі-тренінгу, отримали сертифікати тренерів-інструкторів, комплекти методичних матеріалів, підготовлених Міністерством освіти і науки України, й розпочали роботу з провадження Програми на місцях. У подальшому до навчальних програм курсів підвищення кваліфікації заступників директорів шкіл з виховної роботи та педагогів-організаторів було введено спецкурс з даної проблеми, що дало можливість поширювати основні положення та ідеї Програми серед широкого кола підлітків.

Запам'яталися й багаточисельні відрядження в заклади освіти області, які тривали від 5-ти до 10-ти днів і проводилися 5–6 разів на рік. Звичайно, інколи приходилось залишатися на ночівлю, особливо це стосувалося віддалених районів. Тому, мабуть, не всі працівники інституту змогли витримати такий режим роботи. На жаль, з такої причини залишила стіни інституту й Галина Петрівна Мошковська. В той же час саме під час відряджень можна було виявити кращі зразки передового педагогічного досвіду. Пригадую відрядження

до Олевського району, де ознайомилась з роботою директора місцевого позашкільного закладу Тамарою Валентинівною Зарубою, яка була ще і керівником театрального гуртка.

Отримала задоволення від перегляду спектаклю «Маленький принц», підготовленого юними артистами. В подальшому на базі закладу було проведено семінар для директорів районних (міських) позашкільних навчальних закладів. Але не тільки робота об'єднувала працівників інституту. Незвичним було святкування ювілею нашої колеги Людмили Олексіївни Рудківської, яка завідувала кабінетом музики. Це був творчий вечір, де пролунали пісні, створені Людмилою Олексіївною на вірші нашої колеги – методиста сектору виховної роботи Ольги Георгіївни Карагедової. Більшість пісень – для дітей і про дітей. А виконавцями були педагоги, учні та вихованці музичної школи № 1 та Житомирського центру творчості дітей і молоді. Почули ми й пісню «Мій Житомир»:

Кращого за тебе
Не знайду ніде,
Рідний мій Житомир,
Місто дороге.

4. У Вас надзвичайно широке коло спілкування, бо ж такою була специфіка роботи. З ким зараз продовжуєте підтримувати зв'язки, адже згадати є про що?

Спілкуюсь з Галиною Петрівною Мошковською. Вона виїхала з Житомира, але виходимо на зв'язок через тиждень-два. Зустрічаюсь з Надією Станіславівною Колосовською. Згадуємо минуле й обговорюємо події

сьогодення з деякими працівниками обласних закладів позашкільної освіти, Житомирського Центру творчості дітей і молоді. Із сумом дізналася про закриття Житомирського обласного центру туризму та краєзнавства. Це був єдиний в області позашкільний заклад такого профілю і добре знаний в Україні. Інколи заходжу в інститут, зустрічаюся з колегами (не хочу називати їх бувшими). Сподіваюся і на подальші зустрічі.

5. У сім'ях педагогів діти часто продовжують батьківські професійні традиції. Відомо, що це певною мірою стосується і Вас.

Так. Донька Ольга закінчила педагогічний інститут, працює логопедом. Син Микола – кандидат економічних наук, доцент, довгий час викладав у Житомирському технологічному університеті.

6. Ми не можемо обійти увагою Вашого чоловіка, загальновідомого вченого, краєзнавця, історика, доктора географічних наук Миколу Юхимовича Кострицю, який довгий час працював завідувачем кафедри в нашому інституті.

Про це можна говорити багато. Спробую зупинитися на головному. За майже 45 років праці на стезі освіти і науки Микола Юхимович опублікував понад 1200 наукових і науково-популярних праць, в тому числі 40 монографій, посібників, підручників, атласів для вищої і загальноосвітніх шкіл. Перший в Україні спільно з картографічним видавництвом «Мапа» на матеріалах Житомирщини розробив навчально-методичний комплекс (посібник, атлас, контурні карти) для вивчення пропедевтичного курсу в загальноосвітніх школах «Географія рідного краю». Поряд з основною науково-викладацькою і методичною роботою на кафедрі він здійснював багатогранну роботу, спрямовану на розвиток краєзнавства. Виступив одним із ініціаторів відродження у 1990 році Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині, яке діяло у регіоні у 1900–1920 роках, був обраний його віцепрезидентом, а з 1993 року – президентом і головним редактором наукових праць Товариства «Велика Волинь». Був ініціатором проведення понад трьох десятків міжнародних і всеукраїнських науково-краєзнавчих конференцій, які відбулися в різних місцях Волині, Поділля. До речі, в роботі окремих конференцій брали участь і працівники нашого інституту, зокрема кабінету виховної роботи, а також обласного Центру туризму і краєзнавства учнівської молоді. Можна ще багато згадувати про його громадську діяльність. Хочу лише сказати, що він був дуже обов'язковою людиною і все встигав. У 2003 році відзначений Міжнародним біографічним центром (Кембридж, Велика Британія) «За досягнення у ХХІ столітті», його біографію вміщено в довіднику «Who's Who in World» (США, 2001) про 2000 найвидатніших вчених ХХІ століття.

7. Ваша позиція щодо організації виховних заходів, навколо чого точиться багато дискусій?

Педагогічна праця – творча за своєю сутністю, а виховання – це не ремесло, а мистецтво, творчість, що має свої правила. Виховна робота – це вплив на формування особистості, це організація життєдіяльності учнів, де кожен може розкрити свої можливості. І саме система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості, є основою процесу виховання. Головний сенс виховної роботи – створити комфортну атмосферу для кожного учня, де він може розвиватися як особистість та успішно засвоювати і використовувати свої знання. Виховання ефективно лише за умови, якщо воно здійснюється на основі активності самої дитини, у його взаємодії з оточуючим середовищем, що є головним для дитини на даний момент. Не треба й забувати, що сучасні школярі більш розкуті, вільні й незалежні. Розширюються і можливості інтерактивного спілкування. Порада педагогам – дізнавайтеся про нові педагогічні технології, адже якісна виховна робота охоплює багато напрямів діяльності, які сприяють оптимальному розвитку особистості, формуванню її індивідуальності, розкриттю творчого потенціалу. А головне, як зазначається Міністерством освіти і науки України, одним із головних напрямів має бути забезпечення безпекової складової здоров'я особистості, її фізичного, психічного, соціального і духовного благополуччя.

8. З якими словами Вам хотілось би звернутись до своїх колег, освітян, у цей важкий для країни час?

Дозвольте привітати всіх з Новим роком, що наближається. Мирного неба над головою! Міцного здоров'я! Нехай кожен день приносить Вам нові відкриття і професійні успіхи.

Новорічне свято –
Казка чарівна.
Переможе Добро
Всі знегоди і Зло.
Рік новий обіцяє:
Так буде!
(Ольга Карагедова)

Дякуємо за інтерв'ю. І Вас зі святами. Бажаємо й надалі залишатись сильною духом, отримувати позитивні емоції від спілкування з колегами і разом вірити в нашу Перемогу.

*Інтерв'ю підготував та провів
В. Ф. Денисенко, методист лабораторії
навчально-методичної інформації
КЗ «Житомирський ОШО» ЖОР*